

SASVIM LIČNO

Iz vazduha, Ostin, Teksas, izgleda kao komplet minijaturne željeznice, ali bez voza. Drveće je malo previše ljepušasto, previše... uređeno. Zgrade, od kojih je većina boje svježih kula od pijeska, šarmantno proviruju kroz krošnje. Pejzaž je bež i ravan u svim pravcima. Sve izgleda izbljedjelo, pretpostavljam zbog sunčevog svjetla, koje je žestoko. Rani je jul. Teksas je usred neobično dugog toplotnog talasa. Trideset osam stepeni, po stjuardesi. Nema šale. Dok sam čekao ispred aerodroma nekoliko minuta kasnije da ugledam srebrni subaru Boba Moulda, bio sam prinuđen da odigram mali ratni ples kako bih spriječio donove patika da se slijepe sa trotoarom.

Kad sam posljednji put vidio Boba Moulda, njegov bend, Sugar, prohujao je kroz Los Angeles na mini-turneji za *Beaster*. On i ja smo se nedavno bili sprijateljili, pa sam visio u bekstejdžu Paladijuma, praveći se kul, dok je procesija bogova alternativnog roka – između kojih su bili Majkl Stajp, Evan Dando i Frenk Blek – svračali u garderobu da mu izrazi poštovanje. Mould je jedan od najpoštenijih, najdirektnijih, najprizemnijih ljudi koje možete upoznati, ali teško je ne osjetiti se poniznim u njegovoj blizini. Nisam siguran zašto. Hoću reći, potpuno je normalno osjećati se dužnikom prema nekome čiji je rad doprinio da definišete svoja uvjerenja i osjećanja, kao što su Mould i Hüsker Dü oblikovali moja. Ali čak i Stajp, koji ga poznaje više od decenije i pri tom ni sam nije amater, ponašao se stidljivo i nervozno, i čučao je ispred Mouldove stolice na rasklapanje kao sljedbenik, dok mu je kao kakav fan postavljao umiljata pitanja. A Frenk Blek, koji pomalo izgleda kao Mould ukršten sa likom iz Čarlija Brauna, bukvalno je dodirivao pod nožnim palcem dok su njih dvojica razmjenjivali horor priče sa turneja.

„Hej!“ Mouldov pomalo nazalni srednjozapadni naglasak. Rukom mi pokazuje da uđem u auto, onda kreće u pravcu predgrađa. „Što kažeš na ovu vrućinu, a?“ U svojoj uobičajenoj izbljedjeloj, neupasanoj majici i širokim farmericama, Mould je neka vrsta bezvremenog „Svskog čovjeka“. Viši od dva metra, blijedog, okruglog lica, plavih očiju i kratke, tanke, riđoplave kose.

„Poznaješ li ih?“ Trebalo mi je nekoliko sekundi da prepoznam brektavi, ironični, snuždeni zvuk Sebadoha kako izlazi iz kasetofona.

„Sjajan bend“, rekao sam, glavom klimnuvši u pravcu zvučnika.

„Da, nadam se da ćemo se skupiti za zajedničku turneju po Zapadnoj obali na jesen.“ Ima smisla.

„Ma da“, kaže, možda uz primjesu nesigurnosti.

Trebao bi da im isproduciraš album, kažem.

„Pa ne znam. Produkcija je u redu, ali gledaj na to ovako: zamisli neki album koji ti se relativno svidio kad je izašao, a onda ti se smučio. Zamisli da ne slušaš ništa sem taj jedan album dva mjeseca. Moraš biti prilično pobirljiv.“

Jesi li odbio dosta ljudi?

„Dobijam dosta ponuda. Od Crosby, Stills & Nasha pa do... trebalo je da odradim najnoviji album Lush-a. Ali morao sam odustati jer su mi poslali snimak svog materijala i stalno sam birao pjesme pogrešne djevojke.“ Smije se. „Morao sam da se izvučem prije nego što rasturim bend. Hvala lijepa, mislim da ću neko vrijeme ostati tu gdje jesam.“

Mould živi u Ostinu malo više od godinu dana, nakon nekoliko godina u Bruklinu i Džerzi Sitiju. Sa prijateljom Kevinom O'Nilom živi u prostranoj kući misionarskog stila od cigle u centralnom Ostinu, sjeverno od univerziteta. Nekad je ova kuća bila u središtu džinovskog ranča, sa jezerom, njivama, konjima. Davno raspodijeljeno u šumovitu četvrt, imanje je i dalje dovoljno veliko da pored glavne kuće sadrži i dvospratnu dependansu za goste gdje Mould gradi studio za snimanje, i jezerce, koje je O'Nil skoro iskopao i napunio žabama kreketušama. Enterijer glavne kuće je taman i prislan, lavirint lazuriranog drveta sa velikim prostorijama i hodnicima visokih tavanica. Namještaj je elegantno neizrazit. Stereo nije posebno impresivan, a gramofon mu je pokvaren. Na zidu ima nekoliko staromodnih figurativnih slika, od kojih su neke naslikali prijatelji kao kantautor Vik Česnat, a druge su izabrane iz O'Nilove skromne zbirke djela južnjačkih autsajdera.

Posjedali smo oko trpezarijskog stola, upijajući prve ledene trнке sa zveketavog klimauređaja. Mould se skroz nagnuo da protrlja stomak njihovog otrcanog psa, Domina. O'Nil, vitak, zgodan plavušan u diskretno elegantnoj odjeći, pojavio se s kafom i primjercima omota za korice novog albuma grupe Sugar, koje su tek pristigle FedExom. Dodajemo ih jedan drugom. Moulda i O'Nila zabavlja ekscentrični, bagatela dizajn – meki dezen koji podsjeća na crtani film, koji bi izgledao prikladno na zidu neke hipsterske kuhinje. Mould ga je izabrao upravo zbog toga što je to stvar koju bi ljudi ponajmanje očekivali od Sugar, pogotovo nakon zloslutne fotografije na omotu *Beaster-a*, krvavog smotanog konopa.

Najčudnije je to što dobro paše novom albumu. *File Under: Easy Listening*, treći LP Sugar-a, zvuči nesumnjivo veselo. Moguće da je to najbezbržijski skup pjesama koje je Mould napisao od vremena "Flip Your Wig" Hüsker Düa sredinom osamdesetih godina. Nakon napaćene ljepote albuma *Copper Blue* i *Beaster*, vedrina pjesama poput "Granny Cool" i "Gee Angel" čini se pobjedonosnom, da ne govorim o tome koliko mukotrпно zarađenom. Da li iz toga proizilazi da se Mould osjeća sasvim okej?

„Pa, prilično sam se dobro osjećao kad sam napisao te pjesme.“ Mould, koji se lako smije, zakikotao se napeto. Šake su mu se isprepletale u krilu.

Ali ne više?

Uputio je O'Nilu veoma složen pogled. Možda je i O'Nil njemu uputio jednako složen pogled. „Jok“, kaže Mould. Obojica se smiju.

Ispalo je da je malo falilo da *FU:EL* uopšte ne izađe. Prve seanse snimanja prošlog proljeća u jednom studiju u Atlanti bile su toliko nezadovoljavajuće da ih je Mould prekinuo, vratio se avionom u Ostin, i čak se nosio mišlju da raspusti Sugar. I dalje ne zna u čemu je bio problem. Ali nakon nekoliko interkontinentalnih telefonskih vijećanja, trio se ponovo sastao u drugom studiju, i ovaj put sve se složilo. Pa ipak, Mould je i dalje obeshrabren i često utučen zbog ove prve ozbiljne prepreke u kratkoj istoriji benda.

A bilo je i indirektnih posljedica. Nedavni solo nastup u londonskom Rojal Albert holu – u sklopu proslave desetogodišnjice nekonvencionalne diskografske kuće *Creation* Alena

Megija, koja u Britaniji izdaje albume Sugar-a – pretvorio se u psihodramu kada je Mouldovo neraspoloženje došlo u sukob sa pritiskom koji je događaj nametao da se tulumari, što je dovelo do tako napregnutog i nepredvidljivog nastupa da su neki engleski kritičari u štampi izrazili zabrinutost za njegovu duševno zdravlje. Ovaj „crnjak“, kako ga on opisuje, još se nije raščistio. *Rykodisc*, američka diskografska kuća koja izdaje Sugar, misli da bi *FU:EL* mogao doživjeti komercijalni proboj, ali Mould mi saopštava ovu dobru vijest slegavši ramenima. *Copper Blue*, koji se veoma dobro prodao, postigao je uspjeh tokom tako dugog perioda da nikad zapravo nije ušao na *Billboard's Top 200*, i stvari nikad nisu dostigle nivo pravog ludila u pogledu publiciteta i slave. Ali *FU:EL* bi mogao lako ući na top-listu prvih pedeset, ako ne i više, i Mould može samo da zamisli pakao koji bi uslijedio. Sve te promocije, sva ta suviše lična pitanja itd. Da li ga to navodi da pomisli na Kurta Kobejnu?

„Da“, odgovara, odlutavši na tren sa veoma tužnim pogledom na licu. „Pitam se da li je Kurt ikad želio slavu, ili je samo bio uhvaćen u toj industriji koja živi na krhkim, osjetljivim ljudima.“

Je li dobro poznao Kobejnu?

„Ne baš. Razgovarali smo. Ali njegova smrt je definitivno bila veliki šok, veliko razočaranje. Bilo je stvarno teško.“ Mould je pogledao O'Nilu. „Jesam li ti ikad rekao da su me isprva pitali da produciram *Nevermind*?“ Onda je pogledao mene.

Nema šanse.

„Mhm“, smije se Mould. „Očigledno, do toga nije došlo. Ali da jeste, pa recimo da bi *Nevermind* dosta drugačije zvučao.“

Manje čisto?

„Dosta manje.“

Možda bi Nirvani stvari pošle nekim zdravijim tokom.

„Možda. Ko zna? Bilo kako bilo, da se vratimo na ono što si govorio o tome kako ljudi brkaju umjetnikov rad s njegovim životom...“ Kiselo se osmjehnuo. „Pričaš o sranju s Hüsker Dü?“

„Djelimično.“ Kao dosta drugih Mouldovih obožavatelja koje sam poznao, pogrešno sam pretpostavio da su pjesme na albumu *Copper Blue* bile o bivšem bubnjaru Hüsker Dü-a, Grantu Hartu. Ta pretpostavka zavisila je o jednoj drugoj, dosta rasprostranjenoj, pretpostavci da su Hart i on bili ljubavnici kada su se Hüsker Dü razišli. Ali to je bilo prije nego što sam dobro upoznao Moulda, i kada sam napokon bio u poziciji da isprobam to tumačenje na njemu, on je bio potpuno zaprepašćen.

„Da, to je jebote bilo čudno“, kaže Mould prisjećajući se našeg razgovora. „Tu priču nisam prije toga nikad čuo. Čak ni na internetu.“

Svi koje poznajem misle da su bili par.

„Ma ne, uopšte. Grant može samo da sanja.“ Puca od smijeha. „Šalim se. Vidi, uvijek sam se zalagao za to da ljudi imaju slobodu da daju konačno tumačenje mojih pjesama, makar da se radi o nečem čudnom kao 'Oh, Bob piše pjesme o Grantu jer je još uznemiren zbog raspada Hüsker Dü-a', ili da se radi o onima koji prilaze Kevinu i kažu: 'Vidio sam da piješ kafu sa Bobom. Jesu li njegove pjesme o tebi?'" Mould se opet grohotom nasmijao. „Kevin uvijek odgovori: 'Alo, zar misliš da bih pio kafu s Bobom da su te pjesme o meni?'"

Valjda je to jedan od rizika kad držite zatvorenu gubicu.

„Možda jeste. Kad su se Hüsker Dü razišli, jednostavno sam se držao po strani. Pustio sam Granta da kaže ono što je imao da kaže, i nisam se uključivao u raspravu. Morao sam sebi pojasniti dosta ličnih stvari. Na kraju krajeva, ko zna što se desilo? Ja sam se rastrijeznio, neki drugi unutar benda nisu. Bilo je tu dosta toga. Ali jedina pjesma koju sam ikad napisao, a koja je imala veze sa raspadom Hüsker Dü-a bila je 'The Poison Years'. Barem koliko sam ja svjestan. Ali... Grant i ja kao ljubavnici? To je stvarno previše.“

Kad te već demistifikujemo, nisi bio ni džanki?

„Nisam bio džanki“, ponavlja. „Heroin nije bio moj problem. Piće i spid. Spid je stvarno probušio rupu u meni, i još uvijek je tu. Trajno.“ Podigao je ruku i pogledao u nadlanicu, pa dlan. „Možeš vidjeti kroz nju.“

Mould zna da ću dotaći temu njegovog seksualnog opredjeljenja. Pogotovo u posljednjih godinu dana, počeli su da ga izvlače iz plakara – u fanzinima, u gej časopisima, čak i u nekoliko mejnstrim magazina. Prije samo dva dana, prigovorio sam namjeri jedne prijateljice, britanske novinarkе, da spomene Mouldovu homoseksualnost u članku koji će uskoro biti objavljen. Ona je samo zakolutila očima i rekla da je njegova homoseksualnost u Engleskoj već objelodanjena.

Prošle jeseni Mould i ja smo razgovarali o tome kako da pristupim temi ako mi se ikad ukaže prilika da pišem o njemu. Sada smo tu, i to je jedan dosta teži i složeniji momenat nego što bi gej aktivisti htjeli da mislite. Kao i Mould, sumnjam kako u značaj ovakvih objava kad etiketirate sami sebe tako i u pravo publike da zna. Ali postoji žestok pritisak spolja da Mould jasno obznani svoju seksualnost, i on želi da s tim raskrsti kako bi Sugar i on mogli da rade ono što treba da rade. Pa pošto smo već kod demistifikacije, naglas se pitam da li je kucnuo čas da se napravi taj korak.

„Ok, mislim da možemo. Ali daj da prvo pojedemo nešto.“ Pogledao je O'Nilu, koji je dotad posmatrao Moulda s uobičajenom obzirnom zabrinutošću. „Jesi li gladan?“

O'Nil energično klima glavom.

Uskočili smo u subaru, odvrnuli klimu do daske, pojačali Sebadoh i uputili se ka Tredgillu, legendarnom lokalnom restoranu ekscentričnog, pseudotradicionalnog dekora i jelovnika dovoljno velikog da zadovolji i O'Nilovo vegetarijanstvo i Mouldovu dijetu s puno mesa. Neki od mlađih gostiju prepoznali su Moulda čim smo ušli. Njihova usta prestala su se pomjerati i jedno ili dvoje su pokazali na njega, ali niko se nije približio, a on je izgledao opušteno i kao da ništa ne primjećuje.

Ma koliko ozbiljan Mould može da bude, on je takođe i veoma zabavan, da ne spominjem da je prava riznica (nepotvrđenih) informacija i tračeva o svijetu roka. Tokom našeg otprilike jednosatnog obroka on je: 1) saopštio tužnu vijest da je njegov briljantni i zahtijevni prijatelj Kevin Šilds iz grupe My Bloody Valentine upravo škartirao dugoočekivani, skoro završeni novi album MBV-a, 2) priznao da postoje tajni audio-snimci, koje je napravio jedan njegov poznanik, na kojima se navodno čuje kako Kurt Kobejn i Kortni Lav vode žestoke, (za nju) nimalo laskave, glasne rasprave, i 3) opisao nevolje kroz koje su prošli Butthole Surfers u studiju za snimanje, u poređenju s kojim teški dolazak na svijet *FU:EL*-a izgleda kao trica.

Ali prije nego što dođete do zaključka da je u suštini, ispod te maske integriteta, Mould samo još jedan razdražljivi ogovarač, trebalo bi da čujete zgroženi ton njegovih tračeva. Jedna od Mouldovih omiljenih riječi je „informacija“. Govori puno o značaju potpune slike, i kako mediji nemoralno izvitoperuju i erotizuju informacije pod krinkom „cijele priče“. Još jedna od omiljenih mu riječi tokom ove posjete bila je „frik“. Koristi je kako bi opisao dobrovoljne žrtve kulturne pomame za informacijama. Konkretno neki od njegovih kolega – razni Fareli, Dando, Lav i drugi – pametni su ljudi i autentični umjetnici koji se, kako smatra, ponašaju kao rokenrol karikature u očajnom pokušaju da privuku ograničenu pažnju medija. „Frik“ je ono što se plaši da ne postane, ako mediji otkriju neki dio njegove ličnosti koji se može pojednostaviti i iskoristiti. A izgleda da je homoseksualnost ono kako zamišljaju tu dugoočekivanu klopku.

Ali, eto, Mould može sve ovo objasniti mnogo bolje nego ja. I poslije kratke posjete njegovoj omiljenoj lokalnoj muzičkoj prodavnici gdje je kupio novi EP benda Guided by Voices, žurimo kući da bi mogao uraditi upravo to. O'Nil, koji upravlja poslovnim aktivnostima Sugar-a, povukao se u sobu tik pored kuhinje. Mould je nekoliko puta počeošao Dominu po stomaku. Onda smo se on i ja zaputili u jazbinu, približili smo dvije stolice stočiću, i pažljivo proučavali mali neboder mog mikrokasetnog diktafona.

„Okej, daj da to obavimo.“ Mould je žmirmio u crveno svjetlo na diktafonu, onda se zavalio u stolicu, i zagledao u daljinu. „Dakle“, kaže, „izgleda da dosta štampe obleće oko mene i očekuje nekakvu uzvišenu objavu o mojoj seksualnosti. Ne mislim da je ikakva tajna u okviru muzičke industrije i među mojim fanovima kakvo je moje seksualno opredjeljenje. Ali ove godine čini se da je to postalo ogroman problem. Znaš već, 'Bob, vrijeme je da izađeš iz plakara i zastupaš gej zajednicu.' Ili, 'Bob, vrijeme je da postaneš uzor jer ti si uspješan umjetnik koji je prevazišao svoju 'tegobu', svoju 'stigmatu', 'svoju...' nešto sa čim nemam nikakve jebene veze. Rođen sam s tim. Moj život nije ništa drukčiji nego ičiji drugi. Ljudi će morati da prihvate činjenicu da radije ne bih pričao o svom seksualnom opredjeljenju, niti mi je stalo do toga da čitam o ičijem drugom. Jer svi na planeti, koliko znam, imaju seksualno opredjeljenje. I ako će ljudi stalno dolaziti kod mene tražeći nekakav opis, svejedno da li filozofske ili škakljive prirode, e pa...“ I oči su mu se kao zacaklile.

„Nisam jebeni frik.“ Gleda me. „Neće me izlagati kao neku nakazu. Ne sviđa mi se riječ 'gej' jer ne znam što zapravo znači. Činjenica što se očekuje od mene da dajem skandalozne izjave ne bih li prigrabio više prostora u stupcima muzičkih časopisa uvrjedljiva je. I ako se to ne dopada gej zajednici, jebiga. Nisam vaš portparol, jer ne znam za šta se zalažete. Ja sam osoba, ljudsko biće. Ja sam umjetnik. Pišem pjesme. Pričam priče. Ne padne mi nikad na pamet: 'Hej, je li vrijeme da napišem veselu gej pop pjesmicu ili depresivnu gej pop pjesmicu?' Ko jebote ikad zastane da razmisli o takvim stvarima? Ko pri zdravom razumu razmišlja tako? Ja ne. Očekujem da mi se sudi na osnovu toga kako se ponašam prema drugim ljudima i kako se nosim kao ljudsko biće. Ne razmećem se svojom seksualnošću. Ne poričem svoju seksualnost. To je moja seksualnost. To nije seksualnost javnosti. To se njih ne tiče. Ne radim ono što radim radi nekog barjaka kojim bi trebalo da mašem, radim to za Boba. Bolje da to ljudi prihvate. Nisam jebeni frik. Ili bar ne zbog toga. Možda jesam frik zbog nekih drugih razloga, jer opsjednut sam kontrolom, zbog kompulsivnog ponašanja, zbog mana u karakteru. Ali ne zbog toga.“

Niko ko zaista poznaje njegov rad, tvrdim, neće se iznenaditi njegovom nelagodnošću pri pomisli da hoće da mu nataknu etiketu.

„Ja sam ostrvo.“ Mould se smije. „I to mi se sviđa.“

Rekao bih da su stvarno potlačeni ljudi u američkom društvu 1994. pojedinci poput Moulda koji se osjećaju ograničeni pojmom kolektivnog identiteta.

„Ne dovodim u pitanje svoju seksualnost“, kaže. „To nikad u čitavom mom životu nije bilo pod znakom pitanja, koliko se sjećam. Ono što dovodim u pitanje je da li mogu biti *cause célèbre* za nešto što ne razumijem. I znam da ima dosta nesuglasica sa ovim što kažem. Znam da ima dosta ljudi koji će s prezirom reći: ‘O, kakav je jebote luzer Bob. Ovo je totalno sranje. Kakvo izvlačenje.’ Pa, pišem pjesme od devete godine. I ne mislim da treba da pretvorim veoma sporednu priču u svom životu u novinski naslov samo da bih se nadmetao sa ostalim frikovima. I čuj, ako se ljudima ne dopada, na kraju krajeva, mogu da odjebu. Neka izgore u paklu.“

Da li misli da je opsjednutost njegovom seksualnošću dio neke sve rasprostranjenije sklonosti da ljudi zamijene prave veze snažnom, mitskom vezom, kontrolisanom od strane medija, sa problematičnim zvijezdama?

„Pa sigurno. Kerigan i Harding, O. Dž. Simpson, Menendesovi... nijedna od ovih priča nikome ništa ne govori, zar ne? Bar meni ništa ne govore. Sve te navodno tragične ličnosti. Što ljudi zapravo usvajaju iz ovih prizora? Kakve informacije oni sadrže? Ako se svijet na to sveo, onda se sve vrti oko signala koji skreće pažnju na frikove.“

Vrti glavom. „Društvo gubi dodir s realnošću. Kao, više nemamo cirkus, nemamo više ženu-muškarca, dječaka-psa. Umjesto toga imamo gomilu ljudi koji prihvataju to psihoanalitičko naklapanje kako bi prodali albume. Kao onaj pojam: ‘Čist sam kad se zapravo fiksam.’ Bilo koji časopis prodaje se iz broja u broj zahvaljujući tome. Časopisi su u biznisu koji podržava biznis, da se ne zavaravamo. Ne radi se više o vrijednosti onoga što radite, radi se o prljavim detaljima ličnog života. Nema ničeg svetog. Slušaj, nemam što da krijem, ali postoje neke stvari koje pripadaju samo meni. Mislim da dajem ljudima više nego dovoljno od sebe. Ali ima nekih stvari koje su samo moje.“

(S engleskog prevela **Marija Bergam Pelikani**)